

2012. aasta eesti keele riigieksamist

1. Eksami eesmärgid

Haridus- ja teadusministri 17. septembri 2010. aasta määrus nr 59 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise, koostamise, läbiviimise ja hindamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“ § 24 lõige 1 sätestab gümnaasiumi lõpueksamite eesmärgid:

- 1) tagada eksamitulemuste üleriigiline võrreldavus, et õpilasel, lapsevanemal, koolil ja kooli pidajal saada võimalikult objektiivne ettekujutus õpitulemuste saavutatusest;
- 2) koolil, kooli pidajal, Haridus- ja Teadusministeeriumil, õpilasel, lastevanematel saada tagasisidet õppimise ning õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- 3) saada ülevaade riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste saavutatusest eksamiainetes hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada õppekava rakendamist, suunata eksamiülesannete kaudu õppeprotsessi;
- 5) siduda järjestikuste haridustasemete õppekavad ning võimaldada kasutada riigieksamitulemusi õpingute jätkamisel, anda võimalus kasutada riigieksamitulemusi rahvusvahelisel tasandil.

Eesti keele riigieksamiga hinnatakse riiklikus õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust. Eksami aluseks on eristuskiri, milles on ära toodud eksami eesmärgid, sihtrühm, eksamitöö vorm, ülesehitus ja hindamise alused.

Eesti keele riigieksamiga kontrollitakse, kuidas gümnaasiumi lõpetaja

- suudab lugeda, mõista, analüüsida, tõlgendada ja luua tekste;
- suudab loovalt ja kriitiliselt mõelda ning arutleda;
- oskab end kirjalikult väljendada;
- on omandanud eesti kirjakeele;
- teadvustab eesti keele süsteemi ja eripära;
- on omandanud õppekava üld- ja valdkonnapädevused.

2. Eksamitöö põhiandmed

Haridus- ja teadusministri 17. septembri 2010. aasta määrus nr 59 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise, koostamise, läbiviimise ja hindamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“ § 29 lõige 4 sätestab, et keeleainete riigieksamiülesanded kontrollivad keelestruktuuri tundmist ning lugemis- ja kirjutamisoskust.

2012. aasta eesti keele riigieksam oli vormilt kirjalik kaheosaline eksam. Esimese osaga (lugemine) kontrolliti tekstimõistmisoskust ning teisega (kirjutamine) tekstiloomes oskust. Eksamitöö koosnes neljast variandist, millest igaüks sisaldas 1–3 alusteksti, kolm lugemisülesannet ja ühe kirjutamisülesande. Tekstid esindasid ilukirjanduslikku proosat, luulet, publitsistikat ja populaarteadust.

Eksaminandil tuli valida üks eksamitöö variant (alustekstide komplekt) ja lahendada selle põhjal kolm lugemisülesannet, mis eeldasid terviklikke vastuseid pikkusega 50–100 sõna. Iga ülesannet hinnati võtme ja hindamisjuhendi järgi. Lugemisülesannete eest oli võimalik saada kuni 40% eksami kogutulemusest.

Eksami teine osa tugines alustekstide põhjal sõnastatud probleemil. Õpilane võis valida ükskõik millise alustekstide komplekti juurde kuuluva tekstilooimeülesande. Kirjutamisel tuli lähtuda probleemist ja luua vähemalt 400-sõnaline sidus arutlev kirjand ning see pealkirjastada. Alustekstide kasutamine selles osas ei olnud kohustuslik. Kirjandit hinnati juhendi järgi ja selle osa punktid moodustasid 60% eksami kogutulemusest.

3. 2012. aasta eesti keele riigieksamil osalenute andmed ja tulemused.

3.1. Üldandmed

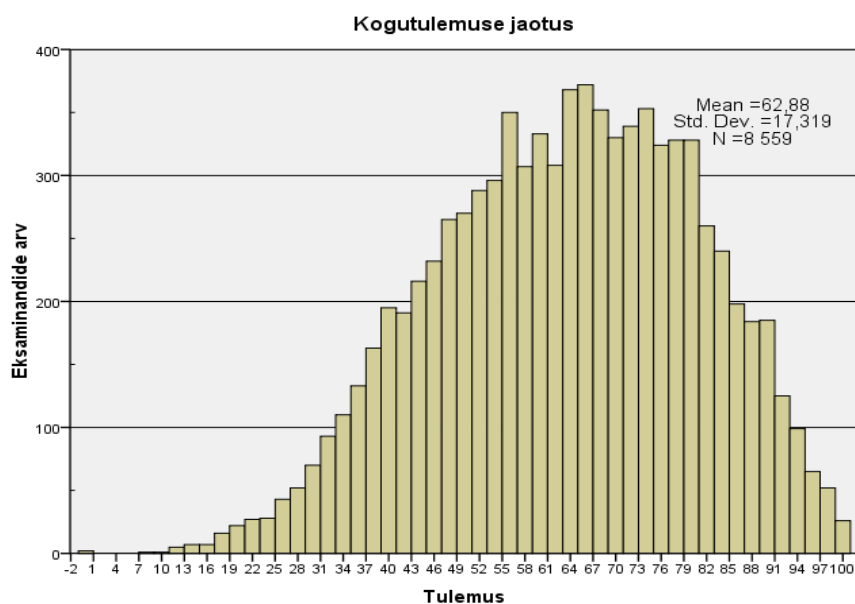
2012. aasta eesti keele riigieksamil osales 8661 eksaminandi, neist 35 lisaeksamil. Erivajadustega õpilasi oli kaks ja välisriigis sooritas eksami üks abiturient.

Eksamitulemuse apelleeris 1,56% eksaminandidest (135 õpilast), neist 22 õpilase tulemust tõsteti, 5 tulemust langetati.

Käesoleva analüüsi aluseks on põhieksamil osalenud 8559 õpilase andmed.

3.2. Tulemused

Joonis 1. 2012. aasta riigieksami tulemuste jaotus

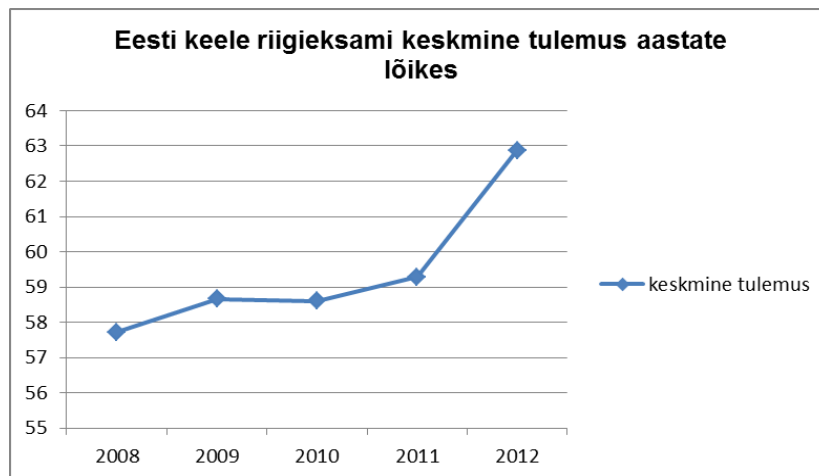

2012. aasta eesti keele riigieksami keskmine tulemus oli 62,88 punkti (62,88%). Jooniselt 1 on näha, et eksam oli õpilastele jõukohane. Tulemused jaotusid ühtlaselt ning eksamitöid hinnati kogu skaala ulatuses.

Maksimumtulemuse (100 punkti) sai 13 ja miinimumtulemuse (0 punkti) kaks õpilast. Väga hea eksamitulemuse (90–100 punkti) saavutas 5,4% põhieksamil osalenutest (462 õpilast). Väga madala tulemuse (0–10 punkti) sai vaid neli õpilast.

Eksamit ei sooritanud (s.t tulemus oli madalam kui 20 punkti) 48 eksaminandi. Võrreldes 2011. aastaga vähenes eesti keele riigieksami mittesooritajate arv tunduvalt ja moodustas 0,56% eksamitegijate koguarvust (2011 – 1,71%).

Joonis 2. Eesti keele riigieksami keskmine tulemus aastate lõikes

Jooniselt 2 näeme, et viimase viie aasta jooksul on eesti keele riigieksami tulemused järjepidevalt paranenud. 2012. aasta riigieksam toimus esimest korda kaheosalise eksamina ning muudatus eksami sisus võib olla põhjus, miks keskmine tulemus 3,6 protsendipunkti võrra paranes. Suhteliselt hästi lahendatud lugemisülesanded (73%) tõstsid ka üldist keskmist tulemust.

2012. aasta riigieksami ja sellele eelnenud kahe katseeksami (2010, 2011) tulemusi võrreldes selgub, et keskmine tulemus on tõusnud ligi 5 protsendipunkti. Kirjutamisosa tulemused on jäänud 2011. aasta katseeksamiga samale tasemele, kuid tõusu on märgata eelkõige lugemisosa tulemustes. Ilmselt on hakatud eesti keele tundides lugemisoskuse arendamisele ja tekstide analüüsimisele rohkem tähelepanu pöörama ning seetõttu suudavad õpilased lugemisülesandeid varasemast paremini lahendada. Kuni 2012. aastani keskendus riigieksam (kirjand) vaid kirjaliku tekstilooimeoskuse kontrollimisele ja andis üsna ühekülgse pildi õpilase tegelikust keeleoskusest. Kuigi uuenenud kaheosalisel eksamil kontrollitakse tekstilooimeoskust samuti lühikirjandiga, võimaldab lugemisosa lisandumine mõõta õpitulemusi laiemalt ning hinnata objektiivsemalt õpilase funktsionaalset keeleoskust. Kaheosalisel eksamil võib hea lugemisoskus kompenseerida puudujääke kirjalikus tekstilooimeoskuses ning vastupidi – hea kirjutamisoskus aitab tasa teha nõrka funktsionaalset lugemisoskust.

3.2.1. Tulemused maakondade lõikes

2012. aastal paranes eesti keele riigieksami keskmine tulemus kõikides maakondades. Enamikus neist ulatus see üle 60 protsendi. Parima keskmise tulemusena paistsid mitmendat aastat järjest silma Tartumaa õpilased (66,77%). Riigi keskmisest (62,88%) kõrgemaid tulemusi said veel Hiiu (66,43%), Saare (66,33%), Lääne-Viru (64,68%), Pärnu (63,85%), Valga (63,60%) ja Viljandi (63,49%) maakonna gümnaasiumilõpetajad. Kahes maakonnas oli keskmine tulemus pisut üle 60 protsendi (Ida-Viru – 60,44%, Jõgeva – 60,16%), kahes aga jäi see pisut alla 60 protsendi (Järvamaa – 59,99%, Võrumaa – 58,41%). Kõige rohkem raskusi valmistas riigieksam Põlvamaal (55,22%), kus ka eelmistel aastatel on olnud madalaim tulemus. Tuleb silmas pidada, et maakondade tulemused ei ole päris võrreldavad, sest eksaminandide arv maakondades erineb oluliselt (nt Harjumaal oli 3132 eksaminandi, Hiiu maakonnas aga 70).

3.2.2. Tulemused asukoha ja koolitüübi järgi

Tabel 1. Tulemused asukoha tüübi järgi

N – eksaminandide arv, **st. hälve** – standardhälve, **keskmine** – tulemuste aritmeetiline keskmine, **min** – minimaalne tulemus ja **max** – maksimaalne tulemus. **Mediaan**ist rohkem ja vähem punkte on saanud sama palju eksaminande.

	N	N (%)	keskm %	min	mediaan	max	st. hälve
Maakonnakeskus	1747	20.41	63.80	15	65	100	16.15
Suurlinn	3993	46.65	64.91	0	66	100	17.54
Valla- ja väikelinnakoolid	2336	27.29	62.21	0	63	99	16.15

2012. aasta eesti keele riigieksamil saadi kõrgeim keskmine tulemus suurlinnade gümnaasiumides (64,91%). Mõnevõrra madalam oli see maakonnakeskuste gümnaasiumides ning valla- ja väikelinnakoolides.

2011. ja 2012. aasta eesti keele riigieksami tulemusi võrreldes selgub, et nii suurlinnade kui ka maakonnakeskuste koolides on eksamitulemused pisut paranenud (2011 – suurlinna koolid 63,71%, maakonnakeskuste koolid 61,49%). Valla- ja väikelinnakoolide keskmine tulemus on aga tõusnud peaaegu 5 protsendipunkti (2011 – 57,25%).

Tabel 2. Tulemused koolitüübi järgi

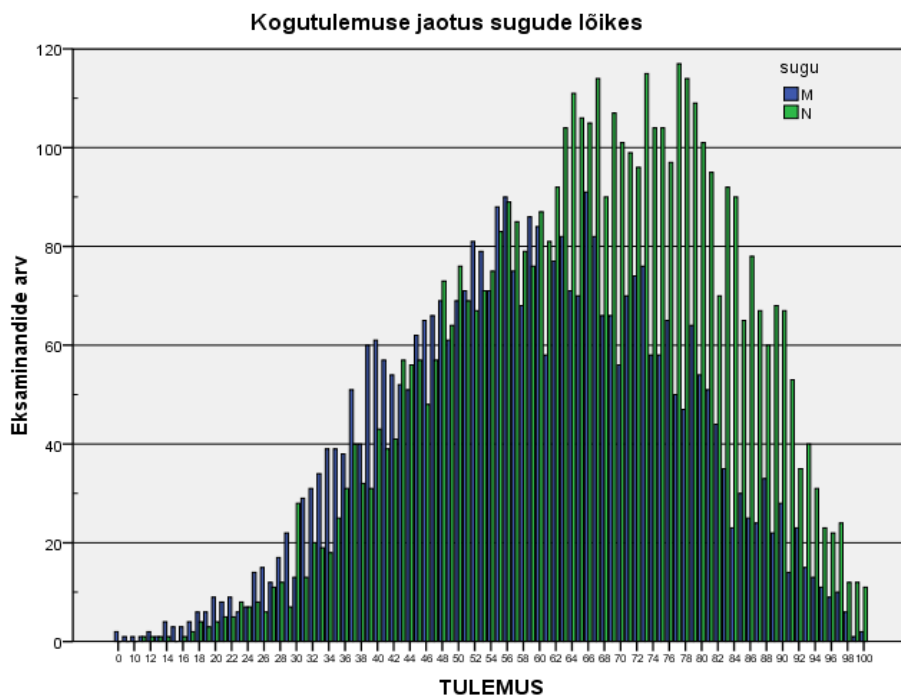
	N	N (%)	keskm %	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	7787	90.98	63.82	0	65	100	16.91
Kutseõppeasutus	415	4.85	46.51	12	45	90	15.51
Kokku	8559	100.00	62.88	0	64	100	17.32

Eesti keele riigieksamil osalejate arv on aasta-aastalt kahanenud (2012 – 8661, 2011 – 9594, 2010 – 10 025). Kui 2008. aastast 2010. aastani kasvas kutseõppeasutustes eksaminandide arv 754 õpilaseni, siis alates 2011. aastast on hakanud see vähenema. 2012. aastal tegi eesti keele riigieksamit vaid 415 kutsekooliõpilast. Ka gümnaasiumides on eesti keele riigieksamil osalejaid aasta-aastalt vähem (2012 – 7787, 2011 – 8960).

Mõlema koolitüübi õpilaste tulemused on varasemaga võrreldes paranenud. 2012. aastal oli gümnaasiumiõpilaste eesti keele riigieksami tulemus 3,13 protsendipunkti kõrgem kui 2011. aastal. Kutsekoolide õpilaste tulemus tõusis aga koguni 8 protsendipunkti (2011 – 38,48%). Kuigi kutseõppeasutustes on eesti keele riigieksami tulemus aasta-aastalt paranenud, jäi see 2012. aastal riigi keskmisest 16% madalamaks.

3.2.3. Poiste ja tüdrukute tulemused

Joonis 3. Poiste ja tüdrukute tulemuste jaotus

Jooniselt 3 näeme, et 2012. aasta riigieksamil said tüdrukud poistest paremaid tulemusi. Keskmine sooritus erines peaaegu 6% võrra (poisid – 59,03%, tüdrukud – 65,87%). Olukord on võrreldav 2011. aastaga, mil poiste tulemus jäi tüdrukute omast 6,55% madalamaks. Kuigi noormeeste ja neidude tulemuste erinevus aasta-aastalt pisut väheneb (2011 – 6,55%, 2010 – 7,36%), on üldine pilt jäänud samaks.

2011. aasta eksamitulemustega võrreldes tõusis keskmine tulemus poistel 3,46 ja tüdrukutel 3,75 protsendipunkti.

3.3. Eksamiosade tulemused

3.3.1. Lugemisosa

2012. aasta eesti keele riigieksamil oli neli eksamitöö varianti, millest igaüks koosnes 1–3 alustekstist ning kolmest lugemisülesandest. Esimene variant tugines ilukirjanduslikul proosal (Arvo Valtoni novell „Reetmine“), teine luuletekstil (Eero Raun Tambergi luuletus „Maailmavaade“), kolmas publitsistikal (Ilmar Raagi essee „Milleks kaitsta eesti kultuuri?“) ja neljas populaarteaduslikul tekstil (Priit Põhjala artikkel „Keelevigadest. Heasemiootiliselt“) ja kahel luuletekstil (Wimbergi luuletus „Värsijalad pliidi ääres“ ja Liisi Ojamaa luuletus „WÄIKE HIPI & KEWAD“). Eksaminandil tuli valida üks variant neljast ning lahenda alusteksti(de) põhjal lugemisülesanded, mis kontrollisid oskust mõista, analüüsida ja tõlgendada alustekste. Lugemisülesanded eeldasid terviklikke vastuseid pikkusega 50–100 sõna.

Hindamisel arvestati vastuste sisu põhjalikkust ja täpsust, vastavust ülesandele ning õigekirja. Lugemisülesandeid hinnati hindamisjuhendi ja võtme põhjal. Kolme ülesande eest oli võimalik saada maksimaalselt 40 punkti (sisu 34 punkti, õigekiri 6 punkti).

3.3.1.1. Lugemisosa ülesanded

Esimene variant

Loe läbi Arvo Valtoni novell „Reetmine” („Mustamäe armastus”, 1978) ja lahenda selle põhjal ülesanded. (40 punkti)

Ülesannete lahendamisel arvesta, et iga vastuse oodatav pikkus on 50–100 sõna.

1. Nimeta 2 viisi, millega ema loodab siduda poja enda külge, et poeg temast ei kaugeneks. Põhjenda, kas see tal õnnestub. (10 punkti)
2. Novellis arutleb ema selle üle, mis on tema meelest reetmine. Mille reetmise eest ema poega hoiatab? Too 3 näidet. Selgita tekstile toetudes, millega ema oma väiteid põhjendab. (15 punkti)
3. Milliste argumentidega mõjutab ema poega, et ta ei loeks raamatut? Leia 5 argumenti. (15 punkti)

Teine variant

Loe läbi Eero Raun Tambergi luuletus „Maailmavaade” (Looming 2011, nr 2) ning lahenda selle põhjal ülesanded. (40 punkti)

Ülesannete lahendamisel arvesta, et iga vastuse oodatav pikkus on 50–100 sõna.

1. Võrdle luuletuse „Maailmavaade” põhjal ideoloogilistesse organisatsioonidesse astumist nõukogude ajal ja taasiseseisvunud Eestis. (10 punkti)
2. Mida heidab minategelane ette Eesti erakondadele? Leia 4 väidet. Millist etteheidet pead kõige tõsisemaks? Miks? (15 punkti)
3. Kuidas määratleb luuletaja enda maailmavaadet ja miks on tema arvates mõistest „maailmavaade” saanud sõnakõlks? (15 punkti)

Kolmas variant

Loe läbi Ilmar Raagi essee „Milleks kaitsta eesti kultuuri?” (Eesti Ekspress, 07.03.2010) ja lahenda selle põhjal ülesanded. (40 punkti)

Ülesannete lahendamisel arvesta, et iga vastuse oodatav pikkus on 50–100 sõna.

1. Selgita mõiste „kultuur” tähendust akadeemilisest ning autori vaatepunktist. (10 punkti)
2. Nimeta 3 põhjust, miks on autori arvates vaja kaitsta eesti kultuuri. Põhjenda, millist neist pead kõige olulisemaks. (15 punkti)
3. Missugusele 3 eetilisele põhimõttele autor kultuuri üle arutledes tugineb? Mis on autori arvates neist olulisim? Miks? (15 punkti)

Neljas variant

Loe läbi Priit Põhjala artikkel „Keelevigadest. Heasemiootiliselt” (Sirp, 27.10.2006), Wimbergi luuletus „Värsijalad pliidi ääres” („Eesti köök”, 2010) ja Liisi Ojamaa luuletus „WÄIKE HIPI & KEWAD” („Lõputu juuli”, 1990) ning lahenda nende põhjal ülesanded. (40 punkti)

Ülesannete lahendamisel arvesta, et iga vastuse oodatav pikkus on 50–100 sõna.

1. Priit Põhjala väidab, et keelevead on head. Leia artiklist 5 argumenti, millega ta oma seisukohta põhjendab. (15 punkti)
2. Kõik keelevea funktsioonid on omavahel seotud. Selgita artikli põhjal, kuidas on omavahel seotud a) keelevea eristav ja pedagoogiline funktsioon; b) keelevea opositsiooniline ja esteetiline funktsioon. (10 punkti)
3. Iseloomusta Wimbergi ja Liisi Ojamaa luuletuste keelevigade põhjal kaht artiklis nimetatud keelevigade funktsiooni. Too kummagi funktsiooni kohta luuletustest 3 näidet (kokku 6 näidet). (15 punkti)

3.3.1.2. Õpilaste teemaeelistused ja tulemused

Tabel 3. Tulemused variantide kaupa

variant	N	N (%)	keskm	sooritus	min	max	st. hälve
1	3465	40.48	29.30	73.25	0	40	6.42
2	759	8.87	29.06	72.66	0	40	6.67
3	3313	38.71	29.71	74.28	0	40	6.92
4	1022	11.94	27.46	68.64	3	40	6.77
Kokku	8559	100.00	29.22	73.05	0	40	6.72

Tabelist 3 näeme, et lugemisosas eelistasid abiturientid eksamitöö variante, mille alustekstid käsitlesid põlvkondadevahelisi konflikte ja eesti kultuuri. Kõige vähem valiti luuletekstil põhinevat varianti.

Kõrgeim tulemus saadi eesti kultuuri käsitletud Ilmar Raagi essee põhjal lahendatud lugemisülesannete eest (74,28%). Pisut madalam oli keskmine sooritusprotsent õpilastel, kes lahendasid ülesandeid Arvo Valtoni novelli „Reetmine“ ja Eero Raun Tambergi luuletuse „Maailmavaade“ põhjal (73,25% ja 72,66%). Kõige madalama tulemuse said abiturientid, kes valisid eksamitöö neljanda variandi, milles tuli lahendada Priit Põhjala artikli kohta esitatud ülesanded (68,64%). Eksamitöö lugemisosa keskmised tulemused näitavad, et erinevus kõrgema ja madalama keskmise tulemuse vahel oli 2,25 punkti (5,6%). Seega olid eksamitöö variandid raskusastmelt enam-vähem võrdsed ega eristunud üksteisest oluliselt.

Poiste ja tüdrukute teemaeelistustes väga suuri erinevusi ei olnud. Noormehed eelistasid lahendada lugemisülesandeid, mis tuginesid Ilmar Raagi esseel. Suurem osa neidudest eelistas aga eksamitöö esimest varianti, kus tuli lahendada Arvo Valtoni novelli põhjal esitatud lugemisülesanded. Vähem valiti eksamitöö teist ja neljandat varianti. Teise variandi lugemisülesandeid, mis põhinesid Eero Raun Tambergi luuletuse „Maailmavaade“ tekstil, lahendas vaid 9,8% poistest ja 8,14% tüdrukutest. Eksamitöö neljanda variandi, mille alustekstid käsitlesid keelevigade teemat, valis 9,92% poistest ja 13,51% tüdrukutest.

Kõige kõrgema tulemuse said noormehed ja neidud, kes lahendasid lugemisülesandeid, mis põhinesid Ilmar Raagi esseel (poisid – 71,06%, tüdrukud – 77,05%). Arvo Valtoni novelli põhjal ülesandeid lahendanud tüdrukute ja poiste tulemus oli ligilähedane (poisid – 75,18%, tüdrukud – 75,18%). Eero Raun Tambergi luuletuse „Maailmavaade“ tekstil põhinenud lugemisülesannete eest saadud tulemuste erinevus oli noormeestel ja neidudel pisut suurem (poisid – 69,7%, tüdrukud – 75,43%). Priit Põhjala artiklil põhinenud lugemisülesannete lahendamine osutus kõige keerukamaks ning vastuste tulemused olid nii noormeestel kui ka neidudel pisut madalamad (poisid – 66,79%, tüdrukud – 69,7%).

3.3.1.3. Lugemisosa ülesannete tulemused

Lugemisülesannete hindamisel arvestati nii vastuse sisu kui ka õigekirja. Olenevalt ülesande keerukusest hinnati seda kas 10 või 15 punktiga. 15-punktilise ülesande vastuse sisu eest oli võimalik saada kuni 13 punkti, õigekirja eest kuni 2 punkti. 10-punktilise ülesande sisu andis maksimaalselt 8, õigekirja kuni 2 punkti.

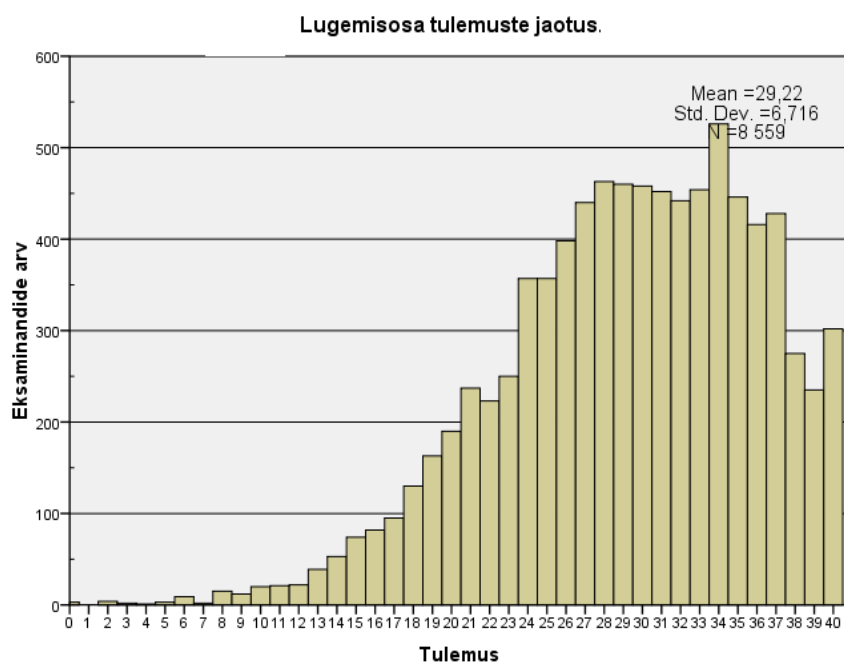
Ülesannete sisu eest saadi keskmiselt 73,99%, õigekirja eest aga keskmiselt 67,19% ette nähtud punktidest. Silma paistab see, et kui ülesande vastuse sisu eest saadud tulemuse kõikumine on loomulik ning sõltub eelkõige ülesande raskusest, siis õigekirja eest saadud tulemused erinevad

ühe variandi piires kuni 10%. Võib oletada, et kõikidel abiturientidel pole õigekirjaoskus ka gümnaasiumi lõpuks veel kinnistunud.

Tulemustest selgub, et ülesanded olid eksaminandidele jõukohased või kohati pisut kerged. Lugemisosa kõikide variantide ülesanded on raskusastmelt võrreldavad ning suurem osa keskmistest tulemustest jäi vahemikku 70–77%. Selliseid ülesandeid oli igas variandis vähemalt kaks. Esimeses, teises ja neljandas variandis oli ka üks ülesanne, mille sooritus jäi vahemikku 67–70%. Kõige keerukam oli neljanda variandi kolmas ülesanne (63,28%) ning kergeimaks osutus kolmanda variandi esimene ülesanne (82,66%).

3.3.1.4. Lugemisosa tulemus

Joonis 4. Lugemisosa tulemuste jaotus

Lugemisosa keskmine tulemus oli 29,22 punkti ehk 73,05% võimalikust maksimumtulemusest (poisid – 70,3%, tüdrukud – 75,2%). Kuigi 2012. aasta eesti keele riigieksami tekstid ja ülesanded olid raskusastmelt nõudlikumad, on lugemisosa tulemus esimese katseeksami võrreldes märgatavalt paranenud (2011 – 68%, 2010 – 52,8%). Hea tulemuse põhjus on ilmselt selles, et nii õpetajad kui ka õpilased pöörasid eksamiks valmistudes palju tähelepanu lugemisõppe arendamisele. Lugemisosa maksimumtulemuse (40 punkti) sai 302 õpilast ehk 3,53% eksaminandidest. Võib järeldada, et suuremale osale abiturientidest olid lugemisülesanded jõukohased ja õpetajad olid õpilasi eksamiks üsna hästi ette valmistanud.

3.3.2. Kirjutamisosa

2012. aasta eesti keele riigieksami teises osas (kirjutamine) oli eksaminandil õigus valida kirjutamisülesanne ükskõik millisest eksamitöö variandist. 49,5% õpilastest tegi valiku lugemisosast erineva variandi kasuks.

Eksaminand pidi kirjutama vähemalt 400-sõnalise arutleva kirjandi, mis tuli ka pealkirjastada. Ülesanne eeldas arutlevat sidusat kirjakeelset teksti, milles eksaminand esitab probleemi(d), analüüsib seda (neid), põhjendab oma seisukohti ning teeb järelduse(d). Õpilane võis kasutada kirjutamisülesandega seotud alustekste, kuid see ei olnud kohustuslik.

Kirjandit hinnati hindamisjuhendi järgi. Hindamisel arvestati kirjandi sisu, õigekirja, sõnavara ja stiili ning vormi ja ülesehitust. Kirjandi eest oli võimalik saada maksimaalselt 60 punkti (sisu 25 punkti, õigekiri 20 punkti, stiil/sõnavara 10 punkti, vorm/ülesehitus 5 punkti).

3.3.2.1. Kirjutamisosa ülesanded

Esimene variant

Tartu Ülikooli doktorant Kaili Palts kirjutab artiklis „Konfliktist ja selle lahendamise viisidest”: „Väga üldiselt võiks konflikti defineerida kui lahkeli või arusaamatust, mille tulemusena tekib pinge, mis ajendab partnereid üksteise vastu tegutsema. Konfliktiks peab olema vähemalt kaks poolt ja valdkonnad, kus nende huvid kokku puutuvad. Mis on arusaamatuste taga? Lühidalt öeldes r e s s u r s i d , millest kõigile ei piisa, ning e r i n e v u s e d vajadustes, väärtustes, hoiakutes, huvides või eesmärkides.” (www.tnk.tartu.ee)

Kirjuta vähemalt 400-sõnaline arutlev kirjand, milles analüüsid põlvkondadevaheliste konfliktide eeldusi, põhjusi ja tagajärgi. Arutle ka selle üle, miks on põlvkondlikud konfliktid igikestvad. Pealkirjasta kirjand. (60 punkti)

Teine variant

„Rääkides maailmavaatest, kõneleme põhiuskumustest, oletustest ning arusaamisest, mis inimesel on selle maailma kohta. Iga inimene, on ta siis sellest teadlik või mitte, omab sügaval eneses uskumusi, mis mõjutavad tema tegevust ning aitavad seletada ümbritsevat maailma. Maailmavaade aitab inimestel mõista loodust, teisi inimesi ja üleloomulikku.” (www.filosofia.ee)

Friedebert Tuglas on kirjutanud: „Maailmavaated on ju ainult pidukuued külaskäikudeks. Kui aga üksi ollakse ja päike nii heledalt paistab nagu nüüd, siis ei tunta maailmavaate vajadust. Maailmavaated on üldse lambivalgel sündinud.” („Felix Ormusson”, 1915)

Kirjuta vähemalt 400-sõnaline arutlev kirjand sellest, mida tähendab sinu jaoks mõiste „maailmavaade”. Arutle ka selle üle, kuidas maailmavaade kujuneb ja millest see sõltub. Pealkirjasta kirjand. (60 punkti)

Kolmas variant

Mark Soosaar kirjutab artiklis „Eesti keel ja kultuur vajavad paremat kaitset”: „Prantsusmaal põlenud autod hoiatavad, et kultuuri(de)st ei tohi kergekäeliselt mööda vaadata. Üha rohkem rahvast liigub riigist riiki. Tööjõu ränne pole mitte robotite, vaid kindlate kultuuritaustade, ajalooliste keelte ja uskumuste liikumine. Kuidas tagada üheaegselt nii põlis- kui ka külaliskultuuride endaksjäämine ja sõbralik lõimumine? On see ülepea võimalik? Mure, kuidas mitte tasalülituda üleilmastumise voolus, valdab nii indiviide kui ka rahvaid. Mõistagi on selleks vaja efektiivselt kaitsta iga keele ja kultuuri õigust oma kohale päikese all.” (Sirp, 23.02.2007)

Kirjuta vähemalt 400-sõnaline arutlev kirjand sellest, milles näed eesti kultuuri varitsevaid ohtusid ning milline on eesti kultuuri tulevikuväljavaade. Pealkirjasta kirjand. (60 punkti)

Neljas variant

Keeleteadlane Reet Kasik kirjutab: „Emakeelt ja selle olulisust ühiskonnale võib hinnata kahest vaatepunktist. Ühelt poolt vaadatakse keelt identiteedi, eriti rahvusliku identiteedi aspektist. Avalikkuses ja poliitikas on praegu suuresti valitsev just see vaatepunkt. Ohtu keele omapärale

nähakse eeskätt kontrollimatus võõrkeelte mõjus. /---/ Teiselt poolt võib ja tuleb keelt aga vaadata ka funktsionaalselt, sujuva suhtlemise aspektist. Keel on mõtete edasiandmise vahend ja sellisena inimtegevuse toode. Nagu teisigi vahendeid, võib seda hinnata sellest vaatepunktist, kui otstarbekas, tõhus ja kasulik ta on.” („Eesti kirjakeele kasutusala ja nende seisund”, www.hm.ee)

Kirjuta vähemalt 400-sõnaline arutlev kirjand, milles käsitled tänapäeva eesti keelega seotud probleeme ja suundumusi. Arutle ka selle üle, kui rangelt peaks järgima korrektset keelekasutust. Pealkirjasta kirjand. (60 punkti)

3.3.2.2. Õpilaste teemaeelistused ja tulemused

Tabel 4. Teemaeelistused ja tulemused variantide kaupa

variant	N	N (%)	keskm	sooritus	min	max	st. hälve
1	2709	31.65	32.04	53.40	0	60	12.82
2	2694	31.48	34.88	58.13	0	60	13.46
3	2049	23.94	34.14	56.89	0	60	12.87
4	1107	12.93	33.81	56.34	0	60	13.32
Kokku	8559	100.00	33.66	56.11	0	60	13.15

Umbes kolmandik lühikirjanditest kirjutati põlvkondadevahelistest konfliktidest (31,65%) ning maailmavaatest (31,48%). Pisut vähem valiti kolmandat varianti, milles tuli käsitleda eesti kultuuri (23,94%). Eesti keelega seotud probleemidest kirjutas 12,93% eksaminandidest.

Kirjutamisosas keskmine tulemus oli 56,11% võimalikust maksimumtulemust. Tabelist 4 näeme, et kirjandi kirjutasid paremini õpilased, kes valisid maailmavaate teema (58,13%). Pisut madalam tulemus oli neil, kes valisid kolmanda variandi ning kirjutasid eesti kultuurist (56,89%). Sellele järgnes neljanda variandi valinud õpilaste tulemus (56,34%). Keskmisest madalama tulemuse said need, kes käsitlesid põlvkondadevahelisi konflikte (53,4%). Eksamitöö kirjutamisosas variantide tulemused näitavad, et erinevus kõrgema ja madalama keskmise soorituse vahel oli 2,84 punkti (4,73%). Seega olid eksamitöö kirjutamisülesanded raskusastmelt enam-vähem võrdsed.

Kirjutamisosas erinesid noormeeste ja neidude teemaeelistused kahe variandi puhul. Kõige rohkem valisid poisid teist (31,22%) ja esimest varianti (29,7%). Tüdrukud eelistasid aga esimest (33,17%) ning pisut vähem teist varianti (31,67%). Kolmanda variandi valis 27,37% poistest ja 21,27% tüdrukutest. Neljandat varianti valisid nii poisid kui ka tüdrukud kõige vähem (poisid – 11,71%, tüdrukud – 13,89%).

Poiste lühikirjandi tulemus jäi tüdrukute omast 8,19% madalamaks (poisid – 51,5%, tüdrukud – 59,69%). Kõige paremini õnnestus kirjand poistel, kes arutlesid maailmavaate teemal (53,30%). Kõige halvemini sujus neil aga arutlus põlvkondadevaheliste konfliktide teemal (48,44%). Ka tüdrukute hulgas olid kõrgemad tulemused neil, kes kirjutasid maailmavaatest (61,83%). Kõige madalam oli aga esimese variandi valinud neidude sooritus (56,85%).

3.3.2.3. Kirjutamisosas tulemused hinnatud aspektide kaupa

Eksamitöö teises osas hinnati lühikirjandi sisu, õigekirja, stiili ja ülesehitust skaalal 0–5. Hinnatavate aspektide osatähtsus lõpptulemusel oli erinev. Kõige suurema kaaluga oli sisu eest saadud tulemus (25 punkti), sellele järgnes õigekiri (20 punkti), stiil (15 punkti) ja vorm (5 punkti).

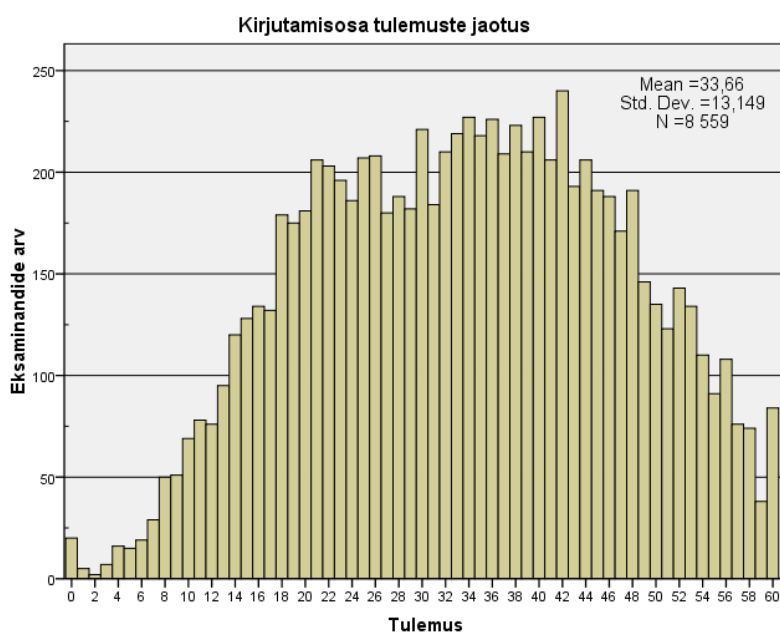
Tabel 5. Tulemused aspektide kaupa

sugu	N	sooritus			
		sisu	õigekiri	stiil	vorm
M	3741	52.83	43.97	56.73	59.50
N	4818	58.04	56.66	64.08	66.30
Kokku	8559	55.76	51.12	60.86	63.33

Tabelist 5 näeme, et kõige paremini saadi hakkama lühikirjandi ülesehitusega (63,33%). Sellele järgnes stiili valdamine (60,86%) ja sisu (55,76%). Kõige madalam oli õigekirja tulemus (51,12%). Neiud olid noormeestest paremad kõigis hinnatud kirjutamisoskuse aspektides. Ka varasematel riigieksamitel on poiste kirjandite tulemus olnud tüdrukute omast madalam. Kõige vähem on erinenud sisu ja vormi eest saadud punktid. Ka 2012. aastal erinesid sisu ja vormi tulemused kõige vähem (sisu – 5,2%, vorm – 6,8%). Jätkuvalt on suurim erinevus noormeeste ja neidude õigekirja tulemustes (12,69%).

3.3.2.4. Kirjutamisosa tulemused

Joonis 3. Kirjutamisosa tulemuste jaotus

Kirjutamisosa keskmine tulemus oli 33,66 punkti ehk 56,11% võimalikust maksimumtulemusest (poisid – 51,50%, tüdrukud – 59,69%). Sooritus on võrreldav 2011. aasta katseeksami kirjutamisosa tulemusega (56%). 2012. aasta riigieksamil kasvas väga hea tulemuse saanud tööde hulk. 60-punktiseid lühikirjandeid oli 84 ehk peaaegu 1% kõigist eksamitöödest. 2011. aastal oli maksimumtulemuse saanud kirjandeid 77 (0,8%).

3.3 Kokkuvõte ja järeldused

2012. aasta eesti keele riigieksami tulemustest selgub, et uue vormi ja ülesehitusega kaheosaline eksam tõi kaasa mitmeid positiivseid ilminguid.

Eksam mõõtis õpitulemusi laiemalt ning hindamine muutus objektiivsemaks. Kaheosaline eksam võimaldas üht osaoskust kompenseerida teise, paremini arenenud osaoskusega. Positiivne on see, et üldine keskmine tulemus tõusis, kuigi uus eksam oli vanast mitmekülgsem ja nõudlikum.

Lugemisülesannete lisamine avaldas positiivset tagasimõju õppeprotsessile, sest motiveeris õpilasi rohkem lugema ja loetut analüüsima. Eksamiks valmistumine muutus koolides sisulisemaks, sest varasemate väga üldiste teemavaldkondade asemel tuli harjutada konkreetsematel teemadel alustekstide põhjal kirjutamist.

Mittesooritajate arv kahanes 2011. aastaga võrreldes 1,15% ja apellatsiooni esitanud õpilasi oli 0,79% vähem. See näitab, et õpilased olid eksamitulemustega rohkem rahul.

Negatiivsena paistis silma õpilaste nõrk õigekirjaoskus. Lühikirjandi õigekirja eest sai 0 punkti 17,37% õpilastest (22,61% poistest ja 13,30% tüdrukutest), s.t nende kirjandites oli 11 või rohkem mittekorduvat viga. Nõrk õigekirjaoskus on üks peamisi takistusi riigieksami kirjutamisosa edukal sooritamisel. Kui varem oli see eelkõige poiste probleem, siis nüüd on märgata õigekirja tulemuse langust ka tüdrukutel.

4. Vastustes esinenud vead ja eksimused

Hindajatelt saadud tagasiside põhjal võib esile tuua eksamitöodes ilmnenud tüüpilisemad probleemid ja eksimused.

Lugemisosa

- Ülesannet ei täidetud täpselt.
- Vastus oli esitatud lühikirjandina.
- Vastus ei põhinenud alustekstil, õpilane lähtus ülesande lahendamisel enda teadmistest.
- Alustekstis sisalduvad mõtted, näited, faktid olid esitatud moonutatud kujul.
- Vastuses esitati rohkem argumente, näiteid vms kui ülesandes nõutud.
- Vastuses ei kasutatud konkreetset sõnastust.
- Vastus ei olnud ülesandest lähtuvalt struktureeritud.
- Vastuse number ja ülesande number ei ühtinud.
- Vastus jäeti liigendamata.
- Vastused olid tühja reaga eraldamata.
- Esines vigu viitamisel või viidati tervele lõigule.

Lühikirjand

- Probleemide käsitus oli liiga üldine, kuigi ülesanded eeldasid detailsemat lähenemist.
- Esines raskusi ülesandes esitatud probleemi ja alusteksti mõistmisel.
- Nõrk õigekirjaoskus ei toetanud tekstiloomet.
- Kirjutati nõutust tunduvalt pikemaid tekste, mis suurendas õigekirjavigade hulka.
- Kirjand jäeti pealkirjastamata.

5. Ettepanekud õpetajale/õppijale

- Eesti keele tundides võiks rohkem tegeleda eri liiki tekstidega.
- Harjutada võiks erinevaid lugemisstrateegiaid ning arendada tekstiga töötamise oskust.

- Õpilastele tuleks selgitada, kuidas teksti refereerida või tsiteerida ning tekstile viidata.
- Harjutada tuleks tekstis esitatud probleemide käsitlemist, autori seisukohtade mõistmist ja tõlgendamist.
- Harjutada võiks alustekstide põhjal kirjutamist.
- Tähelepanu tuleks pöörata õigekirjaoskuse arendamisele.
- Õpetada tuleks
 - teksti pealkirjastamist;
 - kuidas kirjutada lühikest tihedat teksti;
 - kuidas ja kui palju kasutada kirjandis alusteksti;
 - kuidas kirjutada lühikest ja tabavat teksti algust ja lõppu;
 - kuidas liigendada teksti.

Pille Reins

SA Innove eesti keele ja kirjanduse peaspetsialist